

Een man heeft den ebbenden stroom met zijn machtige borst gestuit en hem gedwongen tot keeren, tot zwellen, opbruisen, overstroomen. Het is de man, wiens reuzengeest den naturalistischen roman geschapen heeft en die niet thans voor het eerst de wereld in rep en roer gebracht heeft door zijn pen. Hebben uw werken — zoo riep de Noorsche dichter Björsterne Björnson hem vol bewondering toe — zich over de wereld verspreid om den moed te stalen en de harten der menschheid te verrijken, dan is dit hiervan het gevolg geweest, dat gij zelf zijt een man van moed en van hart.

Juist, dat is het. Daarom was Emile Zola de man, die veel meer dan Scheurer-Kestner, met zijn naam van rechtschapenheid, en veel meer dan Clémenceau, met zijn ouden roem van *tombeur de ministères*, de geheele beschaafde wereld tot bevend luisteren kon dwingen naar zijn woord. Groot als hij gelijk heeft; groot als hij dwaalt. Het is niet thans voor het eerst geweest dat hij der publieke opinie de zijne tegemoet slingerde. Daarom heeft zijn onstuimige daad de bewondering gewekt van Europa, zelfs van de verstandigen en bedachtzamen, zelfs van, o wonder, duizenden „visschenbloedige” Nederlanders, omdat hij voortstormde als een geest van verdelging tegen leugen en lafheid in, omdat hij, tegen macht en duisternis in, zijn heilige overtuiging van de onschuld van een gemartelde hoog hief, — omdat hij andermaal bleek te zijn de man van moed en van hart.

De geweldige brief aan president Faure: *F'accuse*, is een aanklacht tegen het geheele systeem van smoren en uitdooven, dat Méline's conservatieve regering, met haar blinde aanbidding van het rechterlijk gewijsde, aan den leiband der generaals tot het hare heeft gekozen. Minder dan iemand ben ik geneigd zin voor zin van Zola's revolutionaire philippica toe te juichen. Maar het manifest als daad, in zijn geheel, is hooge bewondering waardig, en de uiterste heftigheid alleen kon, bij den staat der publieke opinie, tot luisteren en nadenken dwingen.

De schrijver der Rougon-Macquart zal, gelijk hij wenscht, vervolgd worden. Er zijn op hoog bevel een paar betrekkelijk onschadelijke zinsneden uit den brief gekozen en op deze werd hij gedagvaard. Zij betreffen uitsluitend den krijgsraad, die Esterhazy vrijsprak; op dit punt schijnen de autoriteiten zich het sterkst te gevoelen. Zóó wil men Zola verhinderen door reeksen van getuigen en argumenten hetzij Dreyfus' onschuld aan den dag te brengen, hetzij den twijfel aan diens schuld te versterken. Het is te hopen dat deze toeleg zal mislukken en dat de gezworenen den beklaagde het vrije woord en het vrije bewijs zullen laten.

Geheel gerust kan men daarop echter niet zijn. Want het schijnt nu eenmaal in de hoogste kringen besloten en de numerieke meerderheid van het Fransche volk schreeuwt mee: *On ne parlera pas de Dreyfus*. Méline heeft het gezegd aan de Kamer: De begroting is heel wat belangrijker. Generaal Billot heeft wrevelig te kennen gegeven: Dit is nu al de vierde maal dat ik de tribune moet beklimmen om over die lamme Dreyfus-historie te spreken. Zij willen niet toegeven dat er nauwelijks iets ergers denkbaar is, dan dat een onschuldige